

DU DANSKE LAND – OG VAND

TEJN OG NORDBORNHOLM

Tekst og tilrettelæggelse: Frank Flemming Pedersen, FFP Kommunikation

Danske Tursejlere siger tak for lån af foto til
Destination Bornholm, VisitDenmark, Frank Flemming Pedersen.

Kært barn har mange navne, hvilket også gælder for Klippeøen, Solskinsøen og Østersøens Perle. Det er selvfølgelig Bornholm, vi taler om. Har man én gang været på Solskinsøen, så har man også fået en evig passion med hjem. For øen er unik på mange måder, og man kan på sine ture rundt i naturen få oplevelser med på vejen, der ikke fås andre steder i Danmark.

Historien har også sat sine spor på Klippeøen. Borge og kirker er skudt op på velvalgte steder. Den strategiske beliggenhed i Østersø har tiltrukket sig opmærksomhed fra mange magthavere, der ville have kontrol med territorier og handelsruter. Og sådan har det måske været siden de første men-

nesker kom til Bornholm lige efter den sidste istid for 10.000 år siden. Isen har efterladt vandrebløkke, skurestriber og rundklipper. Mens menneskene har efterladt sig spor i form af helleristninger. I dag bebos øen af godt 40.000 borgere, men i sommermånederne stiger dette antal markant. Turismen betyder meget for ø-samfundet.

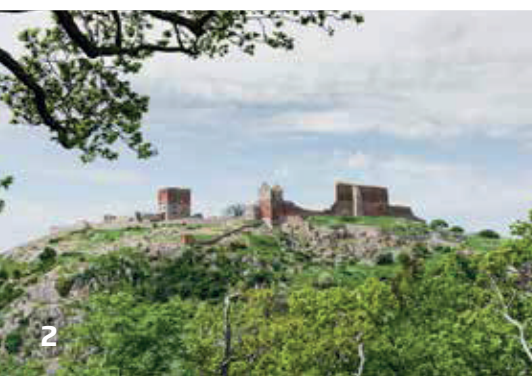
Mens øens hovedstad Rønne ligger på øens vestside, så finder vi de store turistbyer oppe på Nordøen, hvor de på en strækning af godt 30 km. ligger som østersøperler på en snor. I den vestlige ende ligger Tejn Havn, som er et godt udgangspunkt for en nærmere udforskning af denne del af Bornholm, som vi her fokuserer på.

Der er flere – også fantasifulde – forklaringer på, hvorfra byen har sit navn. En af dem lyder på, at når byens fiskere skulle finde ind til Tejn, stod fiskerkonerne nede ved kysten og svingede med en lampe som tegn til fiskerne, at her skulle de sejle ind. Lyder det plausibelt? Så skulle flere danske kystbyer måske også hedde Tejn?

For mange vstdanskere kan turen til Klippeøen, Solskinsøen og Østersøens Perle virke lang og med en uvant sejlads over åbent vand. Men mange veje fører til øen. Tag derfor den I er trygge ved. Og tag så den sunde fornuft, de opdaterede søkort og instrumenter med som gæst, så venter der en særlig oplevelse, når I kommer frem. ■

1

2

3

4

5

TEKST: Frank Flemming Pedersen

FOTO: Frank Flemming Pedersen, Destination Bornholm, VisitDenmark.

Lad det være sagt med det samme, så der ikke er nogen tvivl: vi sejler gerne efter et stykke rugbrød med røget sild og tilhørende passende garniture. Og vi sejler gerne langt. Men at påstå, at vi sejlede til Bornholm alene for at sætte tænderne i den velkendte egnsret, er nok lige at stramme den. Der var også andre grunde til at tage turen mod øst over Østersøen.

Som andre sejlere, der har været på farten i nogle år, har også vi udviklet nogle vaner og traditioner, som vi – efterhånden som årene er gået – ikke rigtig kan huske, hvornår de er kommet på repertoire eller, hvorfor vi trofast udfører dem. Men det er sikkert som amen i kirken at mindst en fra besætningen bryder ud i Sebastians fine sang: Du er ikke alene, når vi sejler under Svendborgsund Broen. Og med lige så stor sikkerhed lyder det, når vi passerer Store-

bæltsbroen med udsigt til Sprogø: Skide godt, Egon.

MØD ØST

Og så er der det med den røgede sild. Lige knapt er vi nået ud af havnehullet, før snakken falder på den dejlige spise. Og om der mon er chance for at lande en af de gyldne fisk på rugbrødsmaden. Netop fordi sildemaden næsten er en besættelse, har vi sat tænderne i mangen slags rundt om i Danmark. Dog ikke på Bornholm. Men det skulle der så gøres noget ved. Da sommerferien var langstrakt, var der ikke langt fra tanke til handling. Ruten er lagt, og vi sejler stille og roligt langs den svenske sydkyst for en uges tid senere at lægge til i Tejn Havn.

Bevidst har vi valgt denne havn som base for vores ekskursioner i det nære område. Vi vil ikke sprede vores interesser for meget ud men udforske seværdighederne lige

i dette hjørne af Bornholm. Tejn Havn har god plads, når ikke lige der afholdes Trollingmaster Bornholm. Hvert forår samles hundredvis af trollingbåde i den nord-bornholmske havn, der således bugner af både i de 4 dage konkurrencen om at fange laks løber. Her kan de sammen med lystsejlerne drage fordel af supermarked, specialforretninger, spisesteder og alle de faciliteter, der skal til for at gøre et ophold nemt, bekvemt og behageligt.

NÅR PLANLÆGNINGEN KIKSER

Nu var det jo ikke for sildens skyld, vi tager til Solskinsøen. Men vi kan da ikke skjule skuffelsen over at opdage, at der ikke er et røgeri i Tejn. Vi havde nok en naiv forestilling om, at der i alle havne på øen lå en af disse prægtige og ikoniske bygninger, der sender dejlige røgskyer ud af skorstenene. Og i vores research har vi da også fået øje på den karakteristiske profil af et røgeri ved Tejn Havn. Men desværre har virke-

ligheden overhalet den romantiske verden for længe siden: røgeriet er nedlagt og bygningerne omdannet til kro. Det kaldes udvikling, og det er sket på hele Bornholm.

ALLINGE-SANDVIG

Morgenstund har guld i mund – og særligt på disse kanter, hvor solen og vejret er med os. Cyklerne er pumpet, og alt er klart. Ambitionen for dagen er at besøge Hammershus og på vejen til og fra at snuse Bornholms atmosfære ind. Turen bringer os til Allinge, hvor der hvert år i juni afholdes Folkemøde, hvor der dyrkes demokratiske samtaler, der mindsker afstanden mellem borger og beslutningstager. Vi passerer hurtigt den lille hyggelige havn og endnu hurtigere og i tavshed røgeriet.

Første stop er Lille Madsebakke, der ligger lidt vest for landevejen. Her ligger Danmarks største og flotteste helleristningsområde. På den blankpolerede klippeflade er ristet mere end 11 skibe, 3 buede linjer, der måske også er skibe, 5 solkors og 4

fodtegn samt en større mængde skålgruber, som er runde fordybninger indhugget i klippen.

Det er en kendt sag, at man i bronzetiden viste stor interesse for solen som et livgivende og guddommeligt fænomen. Så det er ganske sikkert helt bevidst, at mange af helleristningerne er orienteret i forhold til solens gang og positioner på bestemte dage i året. Og det har helt sikkert også en symbolsk betydning, at helleristerne for 2800 år siden afbillede de mange skibe i klippestenen.

HAMMERKNUDEN

Der er fart på cyklerne, og snart når vi udflugtsmålet Hammerknuden, som er betegnelsen for den store rundklippe på nordspidsen af Bornholm. Her er en skov- og lyngklædt natur, og det er et yndet sted for vandrere, der kan udfolde sig på korte eller længere ture i området – blandt andet til Hammeren Fyr, Salomons Kapel og Opalsøen.

Vi har sat cyklerne ved Hammerodde Fyr for at tage en tur rundt. Fyret hører i dag under Søværnet og fungerer både som fyr og som udkigsstation i forhold til skibsfarten. Her er en mageløs udsigt over vandet. Vi følger kystlinjen, og en lille km. mod syd ligger ruinen Salomons kapel, som blev bygget i det 13. århundrede i forbindelse med de mange sildefiskere, som kom og skulle have velsignet deres fangst. Stenspiralen ved vandet er menneskeskabt i nyere tid, af turister som har besøgt kapellet. Nordvest for kapellet lå Salomons kilde, hvis vand, man mente, var helbredende.

Der ligger endnu et fyr i nærheden. Ørnebjerget på Hammeren rager 82 meter op over havet, og i 1872 byggedes det 21 meter høje granittårn, som udgør Hammeren Fyr. I tilknytning til fyret ligger fyrmesterboligen, og tæt ved ligger bygningerne, der tjente som bolig for fyrassistenten. Fyret blev nedlagt i 1900 og hører i dag under Naturstyrelsen Bornholm, og der er gratis adgang for publikum i sommerperioden.

13

14

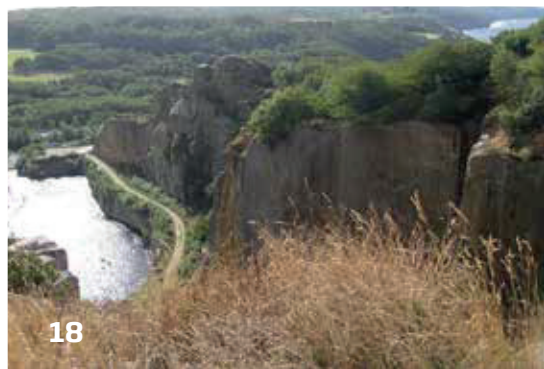
15

16

17

18

19

Har du gode ben, så er det værd at tage turen op ad trapperne og nyde den mest vidunderlige udsigt fra toppen. I klart vejr kan du se både til Christiansø og til Sverige. Madpakken pakkes ud og nydes i disse prægtige omgivelser.

HAMMERSHUS

”Det er en udpræget K3”, ville en ejendomsmægler nok sig om Bornholms suverænt største turistattraktion. Men uanset hvad tilstandsrapporten siger, så mangler der i hvert fald ikke beliggenhed, beliggenhed og beliggenhed. Borgen er nok populær i dag, men Hammershus var og blev magthavernes borg og derfor hadet af datidens bornholmere. Det var på Hammershus, de forhadte skatter skulle afleveres. Og det var her lovovertrædere blev dømt og straffet af et brutalt middelalderligt retsvæsen. Vi starter vores besøg på Hammershus Besøgscenter for at få et historisk overblik og en forfriskning, inden borgen tages nærmere i øjesyn.

Hammershus historie er også historien om striden mellem kongemagten, kirken og købmændene.

Hammershus blev opført som ærkebiskoppens borg på Bornholm – formentlig i 1290’erne. Borgen blev flere gange i 1300-tallet erobret af kongens tropper men hver gang givet tilbage til ærkebiskoppen. Da Valdemar Atterdag i 1362 overlod Hammershus til ærkebiskoppen forpligtede biskoppen sig til at give Hammershus tilbage, når kongen ønskede det. 150 år senere gjorde kong Christian den 2 krav på borgen, men da han blev afsat året efter, fik hans efterfølger Frederik den 1. hjælp fra Lübecks flåde til at erobre København og Malmø. Den manøvre bragte Frederik i gæld til Lybækkerne, som i 1525 fik Bornholm i pant for 50 år.

Men også broderfolket fra Sverige har haft fast ophold på Hammershus. Det skete i foråret 1658. Men allerede inden jul samme år havde bornholmerne taget

sagen i egen hånd, gjort oprør og kunne se svenskerne på Hammershus marchere i fangenskab. Siden har Hammershus og Bornholm tilhørt Danmark.

I 1743 mister Hammershus totalt sin betydning, og der indgås en aftale om slotets nedbrydning, hvor også almindelige bornholmere hentede byggematerialer på fæstningsværket. Fra det firkantede Manteltårn fjernede man f.eks. på ét år 50.000 munkesten og 6.000 teglsten!

En halv time på jernhesten og Tejn Havn dukker op igen. Turen hjem er blandt andet gået langs kyststien fra Allinge, og her langs vandet tager alting sig lysere og lettere ud. Vi gør et ophold undervejs. Sætter cyklerne og går ned til stranden for at kigge nærmere på Æggehønen, som er en kæmpe granitsten. Rundt om kæmpen ligger flere mindre sten, så hele tableauet minder om en høne, der ligger på æg. Og vi taler altså om en seriøs sten. Æggehønen måler 6 x 5 m og er 3 m høj, og den

20

21

22

23

24

25

vejer knap 130 tons. Den måler 18 m i omkreds. Ifølge sagnet skulle Æggehønen være kastet af troldkællingen Kjestena mod Skt. Ols Kirke, men hun ramte altså ikke.

Vi er trætte, tilfredse og tørstige, så ølen, der er indkøbt i Tejns mikrobryggeri ”Penyllan”, kommer meget vel tilpas. Aftenen på båden foregår i tankefuld stilhed, mens solen takker af for dagen.

OLSKER OG HELLIGDOMSKLIPPERNE

Atter en dejlig morgen. Og atter på den tohjulede, som skal føre os til Olsker og Sankt Ols Kirke. Det koster en 10'er at komme ind, men man får også noget for skillingen. Olsker Rundkirke - Sankt Ols Kirke - anses med sine 28 meter for den højeste og mest elegante af de fire bornholmske rundkirker. Den er opført omkring år 1150 og ombygget og forstærket adskillige gange, al den stund kirken var en fæstning mod hedenskab og indtrængende fjender.

Den imponerede og lysende hvide kirke er bygget af kampesten fra marken og ikke af granit. Som de andre rundkirker har Olsker tre etager. På tredje etage har kirken spor efter store åbninger og flere skydeskår. Det tyder på, at kirken har spillet en rolle som tilflugtsborg i ufredstider. Den øverste del af muren på Olsker Rundkirke har tydeligt været en del af det brystværn, der omgav kirkens oprindeligt flade tag. Indtrængende fjender blev hold effektivt i skak af den sindrigt udformede trappe, der førte til de overliggende etager.

Tæt på kysten ved Helligdomsklipperne ligger Bornholms Kunstmuseum, som vi aflægger et besøg. Museet har en af de smukkeste beliggenheder, noget museum har i hele Kongeriget. Her er moderne bornholmsk kunst og kunsthåndværk samlet i 400 m² prisbelønnet arkitektur. Fra museet går vi de par hundrede meter til Helligdomsklipperne, som er en samling spektakulære klipper, som vind og vejr har formet til dramatiske formati-

oner. Helligdomsklipperne er 22 m høje og tager sig bedst ud fra søsiden. Men her, hvor vi står på landjorden, er oplevelsen immervæk også storslået.

GUDHJEM

Panikken har efterhånden bredt sig i den to personer store besætning, som er på randen af mytteri. Efter et hastigt ø-råd besluttes det imidlertid at foretage en forflytning af båd og besætning til en sikker havn: Gudhjem. Sidst på eftermiddagen andu vi den smukke by, og ser vores redningsstation tæt på havnen. Røgeriet. Eftersom vi allerede telefonisk har sikret os et bord i restauranten, er pulsen i ro, og vi lægger elegant til på vores bådplads. Aftensolen over Gudhjem er nu ikke at kimse ad. I det hele taget er Sol over Gudhjem værd at rejse efter.

Desværre fik vi ikke set det hele denne gang. Ej heller det meste. Måske ikke engang det væsentligste. Men så må vi jo vende tilbage. ■

20) Bornholms Kunstmuseum, 21) Gudhjem oppefra, 22) Udsigt mod Hammerknuden, 23) Helligdomsklipperne, 24) Imponerende Hammershus, 25) Hammerodde Fyr